

Obrazová meditace
Půst 2026
Ukládání do hrobu

Uchovat víru - Poznat lásku - Žít naději

<https://www.youtube.com/live/DIXkHCKs-4M?si=FX39zRKD6iBAWfgQ>

Jacopo da Ponte, zvaný Bassano (1515 Bassano - 1592 Bassano), rodinná dílna?, Kladení do hrobu (kolem 1580), olej, plátno 70,7 x 53,5 cm.

Jacopo da Ponte, zvaný Bassano, společně patří s Veronesem, Tintorettem a Tizianem mezi nejvýznamnější představitele benátské malby 16. století. Jeho obraz „Kladení do hrobu“ je variantou obrazu, uloženého dnes v Kunsthistorickém muzeu ve Vídni. Vídeňský obraz je považován za studii k oltářnímu obrazu, který namaloval v roce 1574 Jacopo Bassano pro kostel Santa Maria in Vanzo v Padově.

Dva muži, Josef z Armatie a (podle evangelisty Jana je tím druhým) Nikodém, ukládají bezvládné tělo Krista do hrobu. V popředí vlevo podpírá pololežící Pannu Marii jedna z dalších Marií, za nimi stojí plačící Máří Magdalena. Před ní je vidět ještě jednu tvář. Vpravo v dále pozorují událost dvě postavy, jedna z nich snad sedící apoštol Petr, druhá snad Jan? Výrazným motivem vídeňské i strahovské verze jsou dvě hořící svíce, které dávají světlo temnotě, každá zachycená v jiné poloze. Ve strahovské variantě dominuje svíce umístěná ve středu obrazu. Je to snad symbol víry, naděje či lásky, nebo symbol Krista, který prosvětluje naše temnoty?

Strahovská kompozice je celkově nejvíce zjednodušená. Tradiční biblická scéna se zde proměňuje, patrně pod vlivem pozdních děl Tintoretta, v šerosvitné noční scéně. Uvolněné, na první pohled lehké tahy štětce podtrhují vizionářský a nehmotný charakter výjevu. Mystická hra světla je přitom určujícím znakem Bassanova pozdního tvůrčího období.

1. Uchovat víru při realitě a neodvratitelnost smrti.

Evangelista Matouš píše, co jsme už slyšeli v dnešních pašijích:

Zpovzdálí tam přihlíželo i mnoho žen: (byly to) ty, které následovaly Ježíše už z Galileje a sloužily mu. Mezi nimi byla Marie Magdalská, Marie, matka Jakubova i Josefova, a matka Zebedeových synů. Když nastal večer, přišel bohatý člověk pocházející z Armatie, jmenoval se Josef. I on byl Ježíšovým učedníkem. Došel k Pilátovi a žádal o Ježíšovo tělo. Pilát poručil, aby mu ho vydali. Josef vzal tělo, zavinul ho do čistého lněného plátna a uložil ho do své nové hrobky, kterou si dal vytesat ve skále. Před vchod do hrobky přivalil velký kámen a odešel. Marie Magdalská a druhá Marie (přitom) seděly naproti hrobu. (Mt 22,55-61)

Ukládání do hrobu nám ukazuje situaci, která se stává v naší společnosti zřídka. My ji ještě známe z vlastní zkušenosti, jinak smrt spíše mizí z veřejného života, je vytlačována, odkázána do televize a filmů. Smrt a pohřeb již nejsou veřejnou záležitostí. Na smrt se neklade důraz, společnost už není u hrobu žádaná, vítaná jsou spíše anonymní rozloučení. Dnes není jisté, jestli je člověk jediným živým tvorem, který si uvědomuje svou smrtelnost, ale pořád platí, že je jediným tvorem, který pohřbívá své mrtvé.

Pohřeb přesto zůstává centrálním sociálním rituálem – rozloučení, fyzická realizace konečnosti, dává možnost se rozloučit a zpracovat ztrátu. Je vzpomínkou a tak trochu

i oslavou odcházejícího člověka a ohodnocením jeho života. Svou přítomností na pohřbu vyjadřujeme svůj vztah k němu i k jeho pozůstalým. Vyjadřujeme, že nejsou sami, že nadále tvoříme společenství, ale přece bude odteď vše jinak. Když se emoce bolesti a smutku uklidní, truchlící si musí znovu a znovu uvědomovat, že ten, po kterém tak bolestně touží, již není mezi námi. V tomto čase truchlení může být společenství tím, kdo nabízí trpělivost a shovívavost, než se truchlícímu opět otevře pohled do budoucnosti.

Jedna z definic člověka ho charakterizuje jako „bytí k smrti“ (Heidegger), které je určováno jeho konečností. Smrt je z lékařského hlediska něco nezvratného, ztráta života, zástava všech životních funkcí organismu, konec existence. Pokud člověka vnímáme jako víc než biologickou entitu, jako duchovně svobodnou osobu, pak je člověk mnohem víc než jenom biologickým případem. Smrt můžeme vnímat jako diskontinuitu života, protože život přeruší, bere, odstřihává od něj. To je jedna realita. Víra nám říká, že ani v takových chvílích Bůh není daleko, naopak, je člověku blíž než jindy. Proto i zde můžeme mluvit o milosti diskontinuity. Tehdy, když je nám nejhůř, když jsme vytlačeni z komfortní zóny, ze svých jistot, plynulých průběhů, právě tehdy nám Bůh jako Pán života a smrti nabízí šanci proměny – milost diskontinuity.

Kristova smrt byla skutečnou smrtí, neboť ukončila jeho pozemskou lidskou existenci. (KKC 627) Ježíšův pohřeb znamenal pro jeho matku, přátele a ty, kdo ho následovali, definitivní konec jeho života. Byla pro ně se zavaleným kamenem zavalena také všechna jeho slova a jejich naděje? Do jeho hrobu byl jistě pohřben hřích světa spolu s naší vinou. Nechme do hrobu pohřbít naši beznaději, náš vzdor, aroganci a všechno zlo, kterého jsme schopni.

Křest, jehož původním a plným znamením je ponoření, je účinným znamením toho, že křesťan sestupuje do hrobu, aby s Kristem umřel hříchu pro nový život. (KKC 628)

Jeden vězeň napsal:

Věříme, že všechno je možné.

Věříme, že všechno se dá koupit.

Věříme, že majetek je posvátný.

Věříme, že konzum přináší štěstí.

Věříme v růst a ve věčný život tady na zemi.

Věříme také v život věčný?

- Jak mě ovlivňuje vědomí vlastní konečnosti? Zakouším někde ztrátu jistot?
- Jak rozumím pojmu „milost diskontinuity“? Zažil jsem někdy situaci, kdy těžká změna přinesla něco nového? – milost diskontinuity?
- Je v mém životě něco, co bych potřeboval „nechat zemřít“, aby mohl vzniknout nový život?

2. Poznat lásku – Ježíšův pohřeb je nezbytným mezikrokem mezi smrtí na kříži a vzkříšením

Slova apoštola Pavla v 1. listě Korintňanům jsou podle biblistů nejstarší zprávou o Kristově smrti a zmrtvýchvstání: *Vyučil jsem vás především v tom, co jsem sám přijal,*

že Kristus umřel ve shodě s Písmem za naše hříchy; že byl pohřben a že vstal z mrtvých třetího dne ve shodě s Písmem. (1 Kor 15, 3-4)

Pro řecké křesťany v Korintě byla Pavlova slova nesmírně pobuřující. Milovali život, krásu a půvab. Z jejich pohledu taková „námaha“ ze strany Boha nebyla nutná. Kdo z nich, kdo z nás by vůbec přišel na myšlenku nechat zemřít vlastní dítě za chyby, které udělali jiní? Pro Korintány tehdy i pro nás dnes by bylo mnohem příjemnější, kdyby Bůh to, co nás od něj oddělovalo, smetl ze stolu jediným tahem pera, jediným mocným slovem. Proč to neudělal? To jistě souvisí se skutečností, že Bůh bere vážně sebe i nás. Bere vážně sebe, protože je Bohem dobrým a dokonalým a zlo k dobru prostě nepasuje. Je to jako s ohněm a vodou. Buď voda uhasí oheň, nebo oheň nechá vypařit vodu. A Bůh bere vážně i nás. To, že žijeme bez něj a zcela jiným směrem než k němu, přijímá. To, že při tom zanecháváme zřetelné stopy naší bezbožnosti, nepřijímá. Ne, pokud hledáme společenství s ním. To je možné pouze tehdy, je-li náš hřích skutečně odstraněn. Jako křesťané věříme: Ježíš podstoupil strašnou smrt na kříži a tím smrt přemohl, udělal to, co bychom sami udělat nedokázali.

Hans Urs von Balthasar přirovnává v meditaci smrt Boha a její význam pro osud člověka k tomu, co prorok Izaiáš popisuje v 24 kapitole v tzv. „Malé apokalypse“ – ke vstupu do země smrti.

Hrůza a jáma a léčka na tebe, obyvateli země! Kdo uteče před křikem hrůzy, upadne do jámy; kdo vyleze z jámy, chytí se do léčky, neboť průduchy nebe se otvírají a základy země se třesou. Mocným praskotem praská země, do šířky země puká, země se otřásá z hlubin. Země vrávorá jak opilec, viklá se jak hlídačova bouda. Její nepravost ji zatíží, padne a už nepovstane. V ten den potrestá Hospodin nebeský zástup na výsosti a na zemi pozemské krále. Budou shromážděni a spoutáni v jámě, zavřeni v žaláři a po mnoha dnech budou potrestáni. Zastydí se měsíc a zahanbí se slunce, protože Hospodin zástupů kraluje na hoře Siónu a v Jeruzalémě a před svými vyvolenými zazáří v slávě. (Iz 24, 17-23) Podle Hanse Urse von Balthasara nám tyto verše předkládají všechny skutečnosti, jejichž zvažení je naprosto nezbytné, pokud pronikáme do temného tajemství dějin, kterým je smrt Boha. Když Bůh umírá, umírá skutečně všechno; když zjevující se Boží slovo v určitém okamžiku mlčí, mlčí celý svět. Tak chápeme otřásající vážnost takové meditace, která se nám, pokud ji skutečně provádíme, tedy pokud uvažujeme o jejích důsledcích pro náš život, jeví jako něco víc než jen myšlenková hra a dokonce působí jako provaz, do kterého se zapleteme a spadneme. (Martini)

Pavel učil Korintány, že spojení s Kristem je základem pro život vítězství nad hříchem, tak jako bylo Kristovo spojení s Otcem základem vítězství nad smrtí. Stejně jako Kristus zemřel a vstal z mrtvých, tak i ti, kteří jsou v něm, zemřeli hříchu a byli s ním vzkříšeni, aby mohli pokračovat v novém životě. Nikdo nemůže být osvobozen od hříchu, pokud se neztotožní s Ježíšovou smrtí a vzkříšením, jak to učí evangelium. Proto říká: „Zůstaňte v tom slově, které jsem vám zvěstoval.“

Osvobození, které pro nás Bůh připravil, není jen osvobozením od trestu za hřích, ospravedlněním, ale je také osvobozením od moci hříchu nad námi, tedy posvěcením. Pro nás jako křesťany je důležité pochopit, co to znamená být sjednoceni s Ježíšem

Kristem v jeho smrti a vzkříšení. Zůstat ve slově znamená zůstat ve spojení s Kristem a nechat se jím osvobodit a posvětit.

Láska vytrvá. Zůstává člověku věrná. Sestupuje s ním do hlubin.

Nevzdává se. Neustupuje s elegancí. Zůstává.

To vidíme na kříži. Na Kristu, který umírá pro tento svět. Pro každou ránu. Pro každou vinu.

Pro každou naději, která už sotva dýchá. Pro nás.

Ještě nejsou Velikonoce. Ještě před námi leží noc. Ještě nebe mlčí.

Ale láska vydržela. A to nebude nadarmo. (podle Johannes Heimerla)

- Jak rozumím myšlence, že Bůh „bere vážně sebe i nás“? Co to konkrétně znamená pro můj život?
- V čem se může v mém každodenním životě projevit „nový život“?
- Kde ve svém životě potřebuji zažít právě tuto Boží vytrvalou lásku?

3. Žít naději

Bratři, kteří pocházíte z Abraháмова rodu, i vy, kdo se bojíte Boha! Nám bylo posláno slovo o té spáse. Obyvatelé Jeruzaléma a jejich přední mužové však nepoznali, kdo (Ježíš) je. A když ho odsoudili, vyplnili tím jen to, co říkali proroci – jak se to předčítá každou sobotu. Ačkoli na něm nenašli nic, zač by zasluhoval smrt, žádali od Piláta, aby ho dal popravít. Když dokonali všechno, co bylo o něm psáno, sňali ho z kříže a položili do hrobu. Ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých. (Sk 13, 26-30)

Květnou nedělí jsme vstoupili do Svatého týdne. Květná neděle může být pro nás jakýmsi začátkem „tréninkové cesty“ pro vážné případy v našem životě. Vyzývají k tomu učitelé duchovního života. Řehoř Naziánský v jedné ze svých promluv píše: „Staňme se i my účastníky..., rozhrňme závěs..., nahlédněme do velesvatyně..., obětujme Bohu sebe... i veškerá svá hnutí. Berme všechno doslova, utrpením napodobujeme Kristovo utrpení, vystupujme s Kristem na kříž. Jsi-li Šimon z Kyrény, vezmi kříž a jdi za ním. Byl-li jako zločinec spolu s ním ukřižován, jakožto dobrý člověk v něm uznej Boha. Byl-li on také pro tebe a tvůj hřích počítán za jednoho z hříšníků, ty se pro něho staň spravedlivým. Padni na kolena před tím, jenž pro tebe visí na kříži. A jestliže visíš, hled' i ze špatnosti něco získat. Smrtí si vykup spásu. Vejdí s Ježíšem do ráje, abys poznal, co jsi ztratil. Pohled' na tamní krásu a reptala nech i s jeho rouháním zemřít venku. Jsi-li Josef z Arimatie, požádej toho, kdo dal Ježíše přibít na kříž, aby ti dal jeho tělo, ať máš smírnou oběť celého světa. Jsi-li Nikodém, ten tajný noční ctitel Páně, pomaž jej pohřebními mastmi. Jsi-li některá z Marií, Salomé nebo Jana, hned na úsvitu prolévej slzy. Snaž se první spatřit odvalený kámen a snad i anděly, nebo dokonce samotného Ježíše.

V Krédu vyznáváme, že Kristus sestoupil do říše smrti. Skrze hroznou smrt na kříži proměnil Ježíš naši smrt. Smrt již neznamená konec, ale cestu domů. Nelze ji již chápat jako ponoření do nicoty, ale ukazuje se nám jako brána k životu. Je to usnutí, po kterém následuje probuzení a vzkříšení.

Benedikt XVI. interpretuje již pokušení Ježíše na poušti jako Ježíšův sestup do pekel. Ježíš hledí smrti – a s ďáblem ještě více nicotě do očí. Celý jeho život je poznamenán pohledem do propasti hříchu a smrti; v celém svém životě je sužován pokušením uskutečnit Boží království bez námahy, bez utrpení – ale pak také bez lásky, protože jen tak lze uspokojit masy. Blahoslavenství plačících s odkazem na Marii pod křížem vykládá jako zaslíbení pro ty, kteří trpí „otřesem pravdy“ tváří v tvář zlu, násilí a smrti a mohou vkládat veškerou svou naději pouze v Boha. (Ježíš Nazaretský)

Ježíšovým utrpením a smrtí se nerozpadá jednota mezi Otcem a Synem, ale zůstává zachována. Most přes propast utrpení spočívá v tom, že Ježíš sestupuje hluboko do propasti smrti. Vypije hořký kalich smrti až do dna. Ale protože Ježíš je i v utrpení Synem Otce, je jeho cesta utrpení cestou života. Ježíš trpí z lásky; a jeho láska proměňuje utrpení.

Cesta ze smrti je cestou z prázdného hrobu k Bohu, cestou ze země k pravici Božího trůnu v nebi, ale také cestou zjevení se svým učedníkům, z nichž činí posly evangelia. O jednotě Ježíšovy cesty lze hovořit pouze tehdy, pokud vzkříšení nezastíní Ježíšovo utrpení, ale naopak je ještě více vyzdvihne.

Prázdny hrob není nikde v Novém zákoně uváděn jako důkaz Ježíšova vzkříšení. Jako znamení je však nepřehlédnutelný. Připomíná toho, kdo zde ležel; otevírá budoucnost, že dějiny působení a následování, které zde skončily, ve skutečnosti začínají nanovo. Hrob na Golgotě se stává teologickým prázdným místem, které naplňuje pouze Ježíšovo vzkříšení. Poslání, kvůli kterému k nám Ježíš přišel, dosahuje svého naplnění ve velikonočním tajemství. V paschálním tajemství se naše osvobození od zla a smrti skutečně stalo skutečností.

Zdrcenost, vyčerpanost, zničenost, konec.

Skončilo všechno? Ježíš bez moci, bez života, mrtvý?

Velký pátek, Bílá sobota,...

Nepozorovaně roste uprostřed nejhlubší zimy klíček, který na jaře prorazí zem.

Klíček naděje, zasetý do srdcí, žije dál.

*Naděje nepřichází od mocných, ale od Bezmocného na kříži,
od Boha, který ukazuje: Láska je silnější než smrt.*

*Sestoupil do říše mrtvých, smrt je chycena za kořen
a naděje na život vystupuje z rozbitých bran.*

(podle J. Pock)

- Ve kterých situacích a postavách z pašijí se dnes nejvíce poznávám?
- S jakými „pokušeními bez námahy“ se setkávám ve vlastním životě?
- Kde ve svém životě právě teď vidím něco, co se zdá mrtvé, ale může v sobě nést nový život?